

Anestesisykepleierne NSF

– alltid til stede

Foto: Birthe Havnes

Grunnlagsdokument for anestesisykepleiere

Anestesisykepleierne NSF, 3. utgave 2022

Copyright © 2016 by IFNA - International Federation of Nurse Anesthetists All rights reserved. Oversatt og revidert etter samtykke, Juni 2016. Revidert desember 2020, sist revidert september 2022.

Innhold

Forord	4
1 Anestesisykepleiernes idégrunnlag	5
2 Anestesisykepleiernes retningslinjer for etiskrefleksjon i praksis	6
2.1 Anestesisykepleier og individ	6
2.2 Anestesisykepleier og klinisk praksis	6
2.3 Anestesisykepleier og samfunn	7
2.4 Anestesisykepleier og medarbeidere	7
2.5 Anestesisykepleier og profesjon	7
3 Kunnskapsbasert rammeverk for klinisk anestesisykepleie	8
3.1 Anestesisykepleiers rolle som kliniker	9
3.1.1 Vurdering av helserisiko	9
3.1.2 Pasientopplæring	9
3.1.3 Pasientsikkerhet	9
3.1.4 Kompetansedeling.....	9
3.2 Anestesisykepleiers rolle som samarbeidspartner	10
3.2.1 Samarbeid og teamarbeid.....	10
3.3 Anestesisykepleiers rolle som kommunikator	10
3.3.1 Kommunikasjons- og situasjonsbevissthet.....	10
3.4 Anestesisykepleiers rolle som akademiker	10
3.4.1 Kompetanseutvikling	11
3.4.2 Forskning	11
3.4.3 Utdanning.....	11
3.5 Anestesisykepleiers rolle som leder	11
3.5.1 Oppgavehåndtering	11
3.5.2 Kvalitetsarbeid	12
3.6 Anestesisykepleiers rolle som samfunnsaktør	12
3.6.1 Profesjonalitet	12
3.6.2 Fremming av fag og funksjon	12
3.6.3 Ansvarlighet.....	13
4 Anestesisykepleiers kliniske praksis	14
4.1 Omfanget av anestesisykepleiers praksis	14
4.1.1 Preanestetisk pasientvurdering.....	14
4.1.2 Forberedelse av mottak av pasient	14
4.1.3 Gjennomføring av anestesi.....	14

4.1.4 Avslutning av anestesi	15
4.1.5 Postoperativ pleie og kvalme-/smertebehandling.....	15
4.1.6 Kvalitetssikring	15
4.1.7 Overvåkning.....	16
4.1.8 Avansert livredning.....	16
4.1.9 Prehospitalt arbeid	16
4.1.10 Utstyr	17
4.1.11 Infeksjonsforebygging	17
4.1.12 Dokumentasjon	17
4.2 Klinisk perioperativ praksis.....	18
4.2.1 Preoperativt.....	18
Fasiliteter, utstyr og medikamenter.....	18
Preanestetisk vurdering	18
4.2.2 Perioperativt.....	18
Luftveier og ventilering	18
Sirkulasjon	19
Oksygenering	19
Kroppstemperatur	19
Nevromuskulær funksjon.....	20
Anestesidybde	20
Leiring	20
Dokumentasjon	20
4.2.3 Postoperativt	20
Oppvåkning.....	20
Overføring.....	21
Smertelindring	21
Kvalmeforebygging og - behandling	21
5 Utdanning av anestesisykepleiere	22
5.1 Forutsetninger for opptak	22
6 Referanser	24

Forord

Grunnlagsdokument for anestesisykepleiere er en oversatt og tilpasset versjon av den internasjonale organisasjonen for anestesisykepleiere International Federation of Nurse Anesthetists (IFNA) dokumentet «Code of Ethics, Standards of Practice, Monitoring and Education» som ble godkjent av The Council of National Representatives (CNR) på verdenskongressen for anestesisykepleiere i Glasgow, Scotland, i 2016 (1). Grunnlagsdokumentet ble etter oversetting, tilpasning og høringsrunder vedtatt på Generalforsamlingen i daværende Anestesisykepleiernes Landsgruppe av Norsk Sykepleierforbund (ALNSF) i 2016. Dokumentet gjennomgikk mindre revisjoner i desember 2020, og er sist revidert av representanter for Landsstyret for Anestesisykepleierne NSF (tidl. ALNSF) i September 2022.

IFNA dokumentet forutsetter utdanning i henhold til nasjonale krav. I Norge betyr dette autorisasjon som sykepleier, videreutdanning i anestesisykepleie (2), mastergrad i anestesisykepleie (3) eller tilsvarende utdanning fra utlandet.

Grunnlagsdokumentet har en kompetansebasert tilnærming, og beskriver ønsket læringsutbytte i form av kompetansemål. Beskrivelsen av kompetansemål tydeliggjør de utfordringer som skal møtes, identifiserer kompetansebehovet, og skreddersyr retninger for å oppnå slik kompetanse. Grunnlagsdokumentet må ses i sammenheng med Forskrift om nasjonal retningslinje for anestesisykepleierutdanning (3) og Norsk Standard for Anestesi (4).

1 Anestesisykepleiernes idégrunnlag

Anestesisykepleierne NSF er anestesisykepleieres formelle stemme i Norge, og skal ivareta medlemmenes interesser når det gjelder fag, funksjon og arbeidsmiljø.

Anestesisykepleierne NSF skal arbeide for å utvikle og sikre utdanning av funksjonsdyktige anestesisykepleiere på masternivå, og arbeide for at relevante etterutdanningstilbud er tilgjengelige.

Anestesisykepleierne NSF skal sikre videreutvikling av anestesisykepleie i samsvar med samfunnsutviklingen og befolkningens behov.

Anestesisykepleierne NSF skal delta i utforming og implementering av helsepolitiske beslutninger og synliggjøre anestesisykepleiere som sentrale og kostnadseffektive spesialister.

Anestesisykepleierne NSF skal etablere og vedlikeholde et målrettet samarbeid mellom anestesisykepleiere, samarbeidspartnere internt og eksternt, og myndigheter for å sikre en faglig forsvarlig pasientbehandling.

Anestesisykepleierne NSF skal arbeide for å ivareta anestesisykepleieres selvstendige funksjon gjennom en myndighetsgodkjenning. En godkjent spesialist i anestesisykepleie skal gi samfunnet en garanti for at vedkommende innehar den kompetansen som myndighetene til enhver tid anser som påkrevd. Myndighetsgodkjenning sikrer anerkjennelse av profesjonen.

Anestesisykepleierne NSF tilstreber å etablere og opprettholde et konstruktivt samarbeid med nasjonale og internasjonale organisasjoner, som for eksempel Norsk Sykepleierforbund (NSF), Norsk Anestesiologisk forening (NAF), International Federation of Nurse Anesthetists (IFNA), International Council of Nurses (ICN), World Federation of Societies of Anaesthesiologists (WFSA), World Health Organization (WHO), European Society of Anesthesiology (ESA) og eventuelle andre relevante organisasjoner.

Anestesisykepleiere skal som profesjonelle yrkesutøvere bidra til å heve standarden på nasjonale og internasjonale helsetjenester innen sykepleie, undervisning, ledelse, forskning og rådgivning. Overordnet mål er å sikre høy kvalitet innen anestesisykepleiefaget og i utøvelse av anestesiologisk virksomhet.

Anestesisykepleiere skal utøve sin virksomhet i samsvar med gjeldende lovverk, Norsk standard for anestesi (4), NSF's Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere (5), ICN's etiske regler (6) og dette dokumentet.

2 Anestesisykepleiernes retningslinjer for etisk refleksjon i praksis

Yrkesetiske retningslinjer for anestesisykepleiere er basert på NSF's Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere (5) og ICN's Code of Ethics for Nurses (6). Retningslinjene er veiledende for praktisk utøvelse av faget, og må forstås og integreres i alle anestesisykepleieres arbeid.

2.1 Anestesisykepleier og individ

Anestesisykepleier:

- forsikrer seg om at pasientens og pårørendes rettigheter, verdier, ønsker og behov respekteres
- sikrer pasientens rett til privatliv, slik at konfidensiell informasjon ikke tilkommer andre
- bidrar til at pasienten får tilstrekkelig informasjon om sin rett til å motta eller avslå behandling, og slik settes i stand til å gi sitt informerte samtykke
- sikrer pasienten mot uetiske eller ulovlige handlinger, og ivaretar pasientens integritet
- overvåker og responderer på situasjoner hvor pasientsikkerhet, privatliv eller verdighet kan være truet
- deltar aktivt for å forbedre konfidensialitet og sikkerhet på skriftlig og muntlig informasjon

2.2 Anestesisykepleier og klinisk praksis

Anestesisykepleier:

- yter tjenester med respekt for menneskeverd og den unike pasienten, uavhengig av kjønn, alder, etnisitet, religion, seksuell legning, sosial status, politisk ståsted, funksjonshemming og/eller sykdom
- etablerer, opprettholder, videreutvikler og evaluerer systemer for regelmessig og systematisk kompetanseheving
- utviser ansvar og troverdighet i individuelle faglige vurderinger og handlinger
- taler pasientens sak ved å engasjere seg i etiske avgjørelser
- bidrar til etisk forsvarlig praksis før, under og etter gjennomføring av anestesi, smerte/kvalmebehandling og i akutte situasjoner
- deltar i opplæring og undervisning omkring etiske dilemma
- etablerer metoder for å imøtekomme etiske bekymringer hos pasientene, og sikrer at disse er tilgjengelig for annet personell
- engasjerer seg i utvikling og bruk av systemer for pasientsikkerhet, tilsvarende foreksempel «Sjekkliste for trygg kirurgi» (7)

2.3 Anestesisykepleier og samfunn

Anestesisykepleier:

- ivaretar en dobbel samfunnsmessig forpliktelse som anestesisykepleier og som ansvarlig medborger
- opprettholder profesjonens integritet ved å beskytte det offentlige mot uriktig informasjon og uriktig presentasjon/representasjon av faget
- støtter, fremmer og/eller deltar i gjennomføring, formidling og bruk av forskningrelatert til anestesisykepleie
- samarbeider med annet helsepersonell for å styrke nasjonal og samfunnsmessig innsats for å møte befolkningens behov for helsetjenester

2.4 Anestesisykepleier og medarbeidere

Anestesisykepleier:

- understøtter samarbeid mellom anestesisykepleiere, anestesileger, andre teammedlemmer/medarbeidere, sykehus og interesseorganisasjoner
- skaper bevissthet omkring fagspesifikke og overlappende funksjoner og potensielle spenninger mellom ulike profesjoner
- utarbeider strategier for konflikthåndtering
- behandler medarbeidere med tillit og respekt, og utvikler systemer på arbeidsplassens som støtter opp om felles etiske verdier og profesjonell opptreden

2.5 Anestesisykepleier og profesjon

Anestesisykepleier:

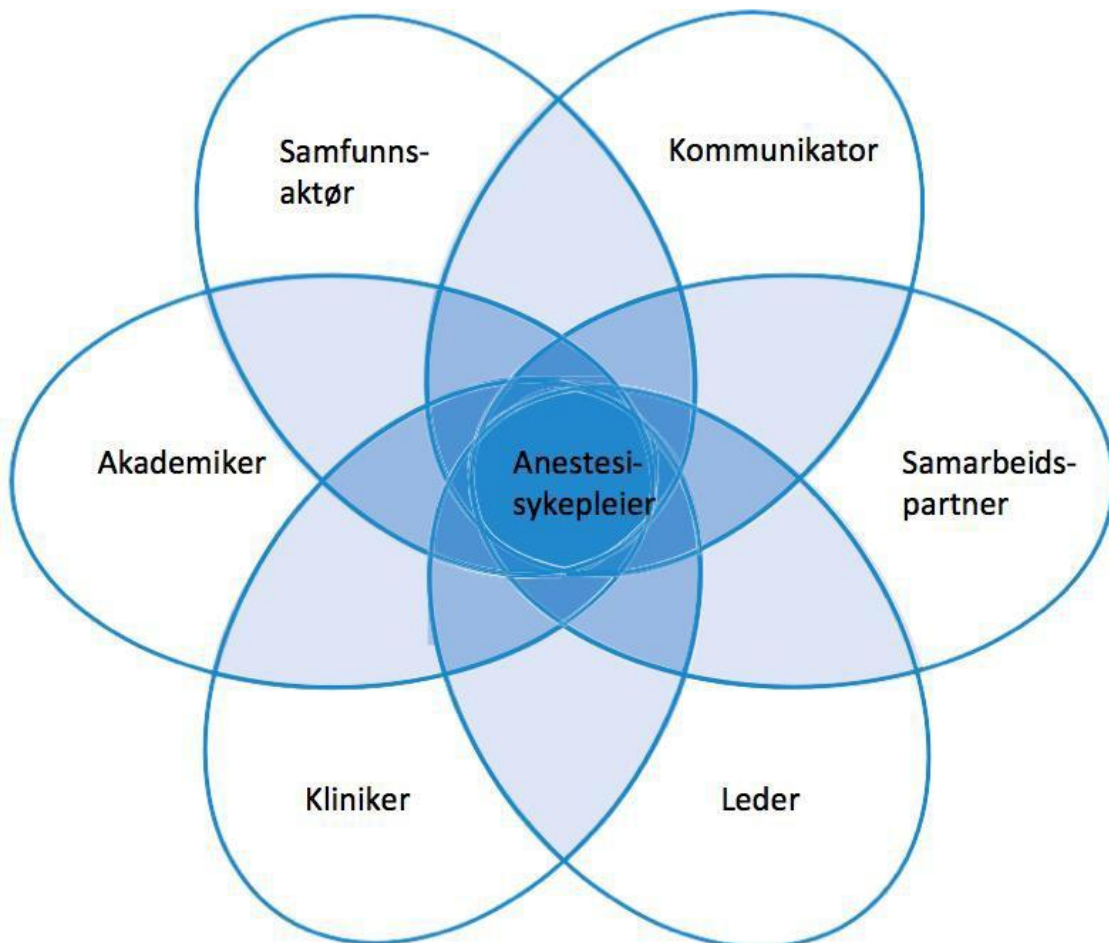
- etablerer, implementerer og reviderer retningslinjer for anestesisykepleiepraksis som fremmer kvalitet, som for eksempel Norsk standard for anestesi (4)
- medvirker til utvikling av profesjonens kunnskapsgrunnlag via gjennomføring, formidling og aktiv bruk av forskning
- oppsøker nasjonal og internasjonal forskning og trender innen anestesisykepleie og anestesiologisk virksomhet, samt analyserer/evaluerer nåværende og fremtidig relevans
- setter ord på og fremmer den avanserte kliniske rollen som anestesisykepleier i helsepolitiske og profesjonelle kontekster
- bidrar til å etablere og opprettholde arbeidsforhold som medfører anestesisykepleia av høy kvalitet
- fremmer og medvirker til å oppnå offentlig, juridisk og arbeidsgivers anerkjennelse av anestesisykepleieres spesialistkvalifikasjoner, beskyttet tittel og praktiske rekkevidde
- utviser profesjonell integritet og etisk holdning ved henvendelser fra industrien

3 Kunnskapsbasert rammeverk for klinisk anestesisykepleie

Anestesisykepleiere handler faglig forsvarlig innenfor eget kompetanseområde ihht Norsk Standard for Anestesi (4), utfører sitt arbeid i samsvar med gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer, og sikrer pasientens autonomi, integritet og medbestemmelsesrett.

Anestesisykepleiere utfører preanestetiske vurderinger, planlegging, tilrettelegging og gjennomføring av generell anestesi, regional anestesi og ikke-våken sedasjon samt observasjon i forbindelse med anestesiberedskap. Dette gjelder pasienter i alle aldre, pre-, per og postoperativt, ved planlagte og akutte prosedyrer i og utenfor operasjonsavdelingen, samt i ulike kontekster som for eksempel prehospitalt arbeid, ved katastrofer, i beredskapssituasjoner og i tverrfaglige team som hjertestans- og traumeteam.

For å tydeliggjøre anestesisykepleieres sammensatte rolle og funksjon har IFNA benyttet CanMEDs modell (8) for å beskrive anestesisykepleieres sentrale kunnskaper, ferdigheter og handlingskompetanse. Figur 1 viser CanMEDs modell oversatt til norsk.

Rollen som anestesisykepleier omfatter alle CanMEDs kompetanseområder:

3.1 Anestesisykepleiers rolle som kliniker

Som kliniker forplikter anestesisykepleier seg til å ivareta individets helse og velvære gjennom etisk praksis og høy kvalitet på egen fagutøvelse. Anestesisykepleier søker kontinuerlig profesjonell utvikling, og er rollemodell for optimal anestesisykepleiepraksis.

3.1.1 Vurdering av helserisiko

Anestesisykepleier:

- vurderer og evaluerer ulike faktorer som påvirker pasientens helsestatus
- identifiserer helserelaterte og anestesirelaterte risikofaktorer
- fremmer individets helse ved å videreformidle endringer i tilstand
- bidrar til bærekraftig anestesisykepleiepraksis

3.1.2 Pasientopplæring

Anestesisykepleier:

- deltar ved opplæring av pasienter og pårørende i den perioperative perioden
- tilrettelegger for pasienters og familiers forståelse av risiko, fordeler og utfall av anestesiprosedyren, for å fremme informert medbestemmelse
- utformer og velger ut pasientinformasjon tilpasset pasienters behov, basert på hensiktsmessige innlæringsmetoder, kulturelle verdier og livssyn

3.1.3 Pasientsikkerhet

Anestesisykepleier:

- arbeider i tråd med overordnede systemer for ivaretagelse av pasientsikkerheten
- støtter og ivaretar pasientens rett til privatliv, og beskytter konfidensiell informasjon slik at kun behandlingsteamet innehar nødvendig informasjon
- ivaretar pasientens autonomi
- setter fokus på faktorer i arbeidsmiljøet eller i helsepolitiske føringer som kan påvirke ressurstilgangen/kvaliteten, og dermed medføre en trussel mot pasientsikkerheten

3.1.4 Kompetansedeling

Anestesisykepleier:

- bidrar med spisskompetanse ved behov for hensiktsmessig intravenøs tilgang, smertebehandling eller annen behandling i og utenfor sykehus
- benytter sin spisskompetanse til planlegging og gjennomføring av forsknings- og kvalitetssikringsprosjekt
- deltar ved opplæring og informasjon til andre helseprofesjoner samt andre grupper i samfunnet (feks hjerte- lungeredning)

3.2 Anestesisykepleiers rolle som samarbeidspartner

Som samarbeidspartner jobber anestesisykepleier effektivt i teamet for å oppnå optimal pasientomsorg. Anestesisykepleier konsulterer relevant personell dersom situasjonen går ut over eget funksjons-, ansvars- og kompetanseområde.

3.2.1 Samarbeid og teamarbeid

Anestesisykepleier:

- etablerer gode samarbeidsrelasjoner som bidrar til en hensiktsmessig oppgaveløsning
- respekterer rollene og kompetansen til andre team-medlemmer
- utviser beslutningsferdigheter for å tilstrebe best mulig pasientutfall
- gir tilbakemelding til teamet, og diskuterer teamets styrker og svakheter
- lytter til andre og sikrer konsistent informasjonsflyt til pasienter og kollegaer
- finner effektive løsninger på teamrelaterte problemer
- samarbeider med andre for å finne innovative løsninger på kliniske- og systemiske problemer
- deltar ved tverrfaglig forskning og fagutvikling
- implementerer ny teknologi som forbedrer pasientpleie og fremmer pasientsikkerhet på tvers av profesjonene

3.3 Anestesisykepleiers rolle som kommunikator

Som kommunikator etablerer anestesisykepleier ved hjelp av kommunikasjon et godt sykepleier-pasientforhold før, under og etter den anesthesiologiske intervensjon. Anestesisykepleier kommuniserer også effektivt tverrfaglig med andre profesjoner og innad i egen profesjon.

3.3.1 Kommunikasjons- og situasjonsbevissthet

Anestesisykepleier:

- kommuniserer med pasient og pårørende på en forståelig, rolig og trygg måte
- sikrer pasientforståelse, respekt, empati og tillit ved å opprettholde konfidensialitet og diskresjon
- kommuniserer tydelig og målrettet for å fremme et godt samarbeidsmiljø og pasientsikkerhet
- bruker samarbeidsfremmende kommunikasjon i anesthesispesifikke prosedyrer, som for eksempel ved intubasjon
- setter fokus på fagspesifikke og overlappende funksjoner, samt potensielle spenninger mellom profesjonene
- utviser strategier for konflikthåndtering, om nødvendig
- tar i bruk verktøy for avansert og strukturert kommunikasjon, spesielt i sårbare pasientsituasjoner som pasientoverleveringer og ved akutte hendelser

3.4 Anestesisykepleiers rolle som akademiker

Som akademiker utviser anestesisykepleier en forpliktelse til livslang læring ved å engasjere seg i

formelle evalueringsprosesser som for eksempel sertifiseringer/resertifiseringer, og søker konstruktiv evaluering og veiledning på egen praksis. Anestesisykepleier leder og/eller deltar i aktiviteter som tilrettelegger for gjennomføring og offentlig formidling av forskning.

3.4.1 Kompetanseutvikling

Anestesisykepleier:

- forplikter seg til kontinuerlig kompetanseutvikling gjennom etablerte kompetanseprogram
- tar ansvar for fagutvikling i praksis, og engasjerer seg i profesjonelle utdanningsaktiviteter gjennom hele yrkeslivet
- reflekterer over egen praksis og deler/diskuterer erfaringer med kollegaer
- deltar i formell veiledning der dette er tilgjengelig

3.4.2 Forskning

Anestesisykepleier:

- formidler fag- og forskningsresultater i form av artikler, og på nasjonale og internasjonale fagkongresser
- implementerer nasjonale og internasjonale forskningsresultater i praksis
- innhenter og fremsnakker innsamling og analyse av registrerte anestesidata for å tilrettelegge for forbedring av sikkerhet, effektivitet, yteevne og justeringer av anestesisykepleiefaget
- gjennomfører prosjekter i henhold til retningslinjer for forskning og rapportering

3.4.3 Utdanning

Anestesisykepleier:

- underviser og veileder basert på nasjonale og internasjonale rammer for utdanning og praksis
- formidler kunnskapsbasert praksis innenfor eget fagområde til kollegaer, studenter og annet helsepersonell
- samarbeider med kollegaer lokalt, nasjonalt og internasjonalt for å forbedre anestesisykepleiepraksis

3.5 Anestesisykepleiers rolle som leder

Som leder benytter anestesisykepleier eksisterende ressurser effektivt og økonomisk, og fremmer kunnskapsbasert praksis. Anestesisykepleier vurderer kvalitetsmessige og budsjettmessige konsekvenser av anestesi praksis. Anestesisykepleier ivaretar også en lederfunksjon ved arbeid i team, med utgangspunkt i sin kliniske observasjons-, vurderings- og handlingskompetanse.

3.5.1 Oppgavehåndtering

Anestesisykepleier:

- benytter tilgjengelige ressurser (som for eksempel erfaring og kompetanse) ved å sette opp adekvate tidsrammer og sørge for at teamets kompetanse og ferdigheter står i forhold til den anesthesiologiske prosedyre til alle døgnets tider
- vurderer tilgjengelige ressurser samt forhold på skadested ved prehospitale hendelser, og

- sørger for delegering av oppgaver i henhold til dette
- utvikler eller deltar i utvikling av kunnskapsbaserte strategier for å møte pasienters mangesidige behov
- tar budsjett- og regnskapsmessige hensyn ved avgjørelser på klinikk- og systemnivå
- sikrer tilgjengelighet og høy kvalitet på medisinsk-teknisk utstyr, medikamenter og forbruksvarer
- evaluerer og optimaliserer bruk og effekter av produkter, tjenester og teknologi
- vurderer nytte-effekt ved innkjøp av nytt utstyr

3.5.2 Kvalitetsarbeid

Anestesisykepleier:

- organiserer arbeidet slik at helse, miljø og sikkerhet ivaretas
- legger til rette for kompetanseheving, ferdighetstrening og resertifisering, samt etablering av møteplasser for erfaringsutveksling og kompetansedeling
- måler eller deltar ved måling av ulike kvalitetsmål, som for eksempel pasienttilfredshet, kostnader, kliniske utfall, sykepleiertilfredshet og personellturnover
- tilstreber en tverrfaglig tilnærming til kvalitetsforbedring, kunnskapsbasert praksis, forskning og implementering av forskning i praksis
- benytter kvalitets-, tilfredshets- og kostnadsdata for å bidra til endring av anesthesiologisk praksis

3.6 Anestesisykepleiers rolle som samfunnsaktør

Som samfunnsaktør forplikter anestesisykepleier seg til å ivareta individets helse og velvære gjennom etisk praksis og høy kvalitet på egen fagutøvelse. Anestesisykepleier er aktiv aktør for å bidra til FNs bærekraftsmål. Anestesisykepleier søker kontinuerlig faglig utvikling, og er rollemodeller for optimal anestesisykepleiepraksis.

Som samfunnsaktør bruker anestesisykepleier sin ekspertise, situasjonsbevissthet og påvirkning for å fremme helse og velvære for individuelle pasienter og samfunnet forøvrig.

3.6.1 Profesjonalitet

Anestesisykepleier:

- tar profesjonelt fagansvar basert på egne faglige kvalifikasjoner
- yter sikker og pasientsentrert omsorg basert på tilgjengelig informasjon
- opprettholder høy kvalitet på egen kunnskap, ferdigheter og generell fagkompetanse
- identifiserer muligheter for å generere og/eller aktivt anvende forskning og fagutvikling
- identifiserer, dokumenterer og melder avvik
- bruker avviksrapporter konstruktivt, og deler erfaringer for å lære av egne og andres feil

3.6.2 Fremming av fag og funksjon

Anestesisykepleier:

- formidler og/eller publiserer resultater etter gjennomføring av studier eller case innen anestesi praksis
- deltar i lokale, nasjonale eller internasjonale anestesisykepleieorganisasjoner
- fremmer offentlig og fagpolitisk bevissthet omkring faktorer som påvirker anestesisykepleiepraksis

- tjener som rollemodell for anestesistudenter, og oppmunttrer kollegaer til å nå profesjonelle mål

3.6.3 Ansvarlighet

Anestesisykepleier:

- opprettholder kvalitet og forsvarlighet i anestesisykepleiefaget i tråd med gjeldende lovgivning eller forskrift
- følger planer for sertifisering og resertifisering, og sikrer dokumentasjon av dette
- respekterer konfidensialitet og opprettholder grunnleggende rettigheter til pasienter i sårbare situasjoner
- behandler alle pasienter med lik verdighet på tross av individuelle, etniske, kulturelle og religiøse ulikheter

4 Anestesisykepleiers kliniske praksis

Kontinuerlig klinisk observasjon og årvåkenhet er hjørnesteinen for sikkerhet under anestesi. Anestesisykepleier er ansvarlig for sin kliniske vurdering og prioritering. Anestesisykepleier rådfører seg med andre når de møter situasjoner utenfor deres kunnskap eller praksisomfang, og sørge for at de samsvarer med gjeldende lover, faglige retningslinjer og sitt eget kompetansenivå.

4.1 Omfanget av anestesisykepleiers praksis

Anestesisykepleier utøver sin funksjon ved planlagte prosedyrer i og utenfor operasjonsavdelingen, samt i ulike kontekster som for eksempel prehospitalt arbeid, ved katastrofer, i beredskapssituasjoner og i tverrfaglige team. Ved oppramsing og eksemplifisering er det alltid en fare for at noe utelates. Konkrete situasjoner/tiltak/oppgaver er tatt med som illustrasjon for omfanget av anestesisykepleieres praksis, og kan ikke anses som uttømmende.

4.1.1 Preanestetisk pasientvurdering

Anestesisykepleier:

- utfører og/eller deltar ved preanestetiske samtaler, innhenter anamnese, samtforeslår og utfører eventuelle fysiske undersøkelser ut i fra pasientens tilstand
- vurderer og evaluerer forhold som for eksempel medisiner, komorbiditet, allergier og tidligere anestesierfaring som kan påvirke valg av anestesimode
- identifiserer potensielle risikofaktorer
- utarbeider i samarbeid med anestesilege en plan for anestesiforløpet, basert på pasientens tilstand og inngrepets art
- formidler nøyaktig og forståelig informasjon for å hjelpe pasienten til å gi sitt informerte samtykke
- informerer pasienten om mulig anestetisk- eller postanestetisk risiko

4.1.2 Forberedelse av mottak av pasient

Anestesisykepleier:

- forbereder nødvendig utstyr tilpasset pasientens tilstand og inngrepets art
- klargjør medikamenter for gjennomføring av valgt anestesimode, dette inkluderer for eksempel utblanding, dobbelt-kontroll og beregning av dose
- sørger for at utstyr for eventuelle utfordringer er lett tilgjengelig/inne på stue, foreksempel bakke/tralle for vanskelig luftvei

4.1.3 Gjennomføring av anestesi

Anestesisykepleier:

- innehar avansert kunnskap om anatomi, fysiologi, patofysiologi, farmakologi, anestesirelatert fysikk og kjemi, bruk/tolkning/vedlikehold

av medisinsk- tekniskutstyr/monitorering, samt kirurgiske og anesthesiologiske prosedyrer

- er kontinuerlig til stede under gjennomføring av anestesi
- forbereder, administrerer og tilpasser anestesimedikasjon, anestesiprosedyre og andre intervensjoner i samråd med anestesilege, tilpasset pasientens komorbiditet og den kirurgiske prosedyren
- benytter avanserte kommunikasjonsferdigheter for å møte pasientens behov og for å hjelpe pasientene gjennom den perioperative fasen
- praktiserer tekniske og ikke-tekniske ferdigheter ved gjennomføring av anestesi
- benytter et variert utvalg av teknikker, anestesimidler, tilleggsmedikasjon og utstyr ved gjennomføring av anestesi-, kvalme- og smertebehandling
- administrerer og/eller deltar i administreringen av sedasjon, generell-, lokal- og regional anestesi til pasienter ved kirurgiske og medisinske prosedyrer

4.1.4 Avslutning av anestesi

Anestesisykepleier:

- vurderer, analyserer og evaluerer pasientens tilstand, og iverksetter eventuelle tiltak før overføring til postoperativ enhet
- responderer hensiktsmessig på uventede eller raskt skiftende situasjoner i den umiddelbare postoperative perioden
- rapporterer fullstendig og forståelig, viktig informasjon angående den peroperativeperioden til ansvarlig personell på neste omsorgsnivå

4.1.5 Postoperativ pleie og kvalme-/smertebehandling

Anestesisykepleier:

- utviser adekvat kunnskap om anestesimidlers og kvalme-/smertestillende medikamenters farmakokinetikk og -dynamikk, virkning og bivirkning, ved vurdering og administrering av postoperativ kvalme-/smertebehandling
- vurderer og håndterer vanlige postoperative komplikasjoner som for eksempel nedsatt respiratorisk-, hemodynamisk- eller nevrologisk funksjon
- fungerer som ressursperson ved kvalme-/ smertebehandling og postoperativ pleie

4.1.6 Kvalitetssikring

Anestesisykepleier:

- planlegger anestesi, utstyr og medikamenter i henhold til standard prosedyrer og anbefalte sjekklister
- identifiserer normale og unormale tilstander under anestesi
- prioriterer basert på historiske og tilgjengelige data
- gjenkjenner og handler hensiktsmessig under anestesen med utgangspunkt i en raskhelhetsvurdering av pasientens tilstand
- tar nødvendige forholdsregler for sikker administrasjon av anestesi
- dokumenterer i det perioperative forløp
- utviser faglig forsvarlighet og holder seg faglig oppdatert

- tilstreber at anestesiteamets kompetanse står i forhold til inngrepets art og pasientenstilstand
- engasjerer seg ved utvikling av retningslinjer, prosedyrer og sjekklister for utstyr og administrasjon av medikamenter

4.1.7 Overvåkning

Anestesisykepleier:

- overvåker pasientens tilstand, analyserer kritisk og vurderer klinisk
- observerer, tolker og forstår data som innhentes ved bruk av invasiv og ikke-invasivmonitorering*
- identifiserer prioriterte områder ved å bruke kontekst- og fagspesifikk kunnskap
- responderer hensiktsmessig på uventede eller raskt skiftende situasjoner
- utvikler fleksible og kreative løsninger for å håndtere utfordrende kliniske situasjoner

*For utfyllende informasjon om overvåking henvises til Norsk standard for anestesi (4).

4.1.8 Avansert livredning

Anestesisykepleier:

- handler korrekt for å opprettholde eller stabilisere pasientens tilstand
- vurderer behovet for og yter avansert livsstøttende omsorg og behandling
- benytter adekvate medikamenter og utstyr
- tar i bruk avanserte kommunikasjonsferdigheter for å informere det tverrfaglige teamet
- organiserer og samarbeider med teamet
- følger oppdaterte nasjonale retningslinjer
- tar ansvar for egen regelmessig sertifisering og praktisk trening igjenopplivningsprosedyrer
- bidrar til en verdig avslutning når livet ikke står til å redde

4.1.9 Prehospitalt arbeid

Anestesisykepleier:

- har medisinfaglig og anesthesiologisk kompetanse og erfaring
- har kompetanse og erfaring i luftveishåndtering
- etablerer intravenøse tilganger
- håndterer potente medikamenter og avansert utstyr
- overvåker og behandler kritisk syke og skadde pasienter
- samarbeider med annet prehospitalt personell, jobber selvstendig og tar egne beslutninger i henhold til gjeldende retningslinjer og delegert ansvar
- bistår ved overføringer av pasienter mellom sykehus der det er behov for forsterkning av teamet rundt pasienten
- deltar i team ved katastrofemedisinsk arbeid
- har oppdatert kunnskap og handlingskompetanse i medisinske prosedyrer for innsats på skadested

- har oppdatert kunnskap og handlingsberedskap for iverksetting av akuttmedisinske tiltak prehospitalt

4.1.10 Utstyr

Anestesisykepleier:

- velger utstyr tilpasset pasientens tilstand/alder/størrelse og anesthesiologiskintervensjon i samråd med anestesilege
- forbereder og mestrer valgt utstyr
- sørger for korrekt rengjøring av utstyr
- kontrollerer påkrevd utstyr i akutt- traller/bakker/sekker og operasjonsstuer
- oppdaterer lister for påkrevd utstyr i rutine- og akuttsituasjoner

4.1.11 Infeksjonsforebygging

Anestesisykepleier:

- ivaretar hygieniske prinsipper, ved f.eks korrekt håndhygiene, rengjøring og/ellersterilisering av utstyr
- opprettholder pasientens normotermi
- følger oppdaterte nasjonale og internasjonale standarder for infeksjonsforebygging, og for å hindre spredning ved påvist infeksjon/smitte
- jobber for å beskytte pasienten, annet helsepersonell og samfunnet forøvrig mot antibiotikaresistens
- deltar ved revisjon av standarder og prosedyrer for infeksjonskontroll tilpasset anestesiprosedyrer
- følger nasjonale standarder for lagring, håndtering, forordning og administrering av medikamenter

4.1.12 Dokumentasjon

Anestesisykepleier:

- utfører komplett og nøyaktig dokumentasjon av relevant informasjon og gjennomførte handlinger i pasientjournalen etter gjeldende prosedyrer/retningslinjer
- dokumenterer uønskede hendelser
- bidrar med tilgjengelig informasjon for gjennomgang i ettertid, samt som grunnlag for forskning

4.2 Klinisk perioperativ praksis

Anestesisykepleiere har en nøkkelrolle ved forbedring av perioperativ pasientsikkerhet, samt ved kontinuerlig dokumentasjon av det perianestetiske forløp (9). I forbindelse med pre- per- og postoperativ overvåkning og dokumentasjon henvises det også til Norsk standard for anestesi (4).

4.2.1 Preoperativt

Fasiliteter, utstyr og medikamenter

Anestesisykepleier:

- har medansvar for tilrettelegging av tilfredsstillende fasiliteter for gjennomføring av anestesi
- sjekker og forbereder utstyret til bruk i planlagt og akuttmedisinsk anesthesiologisk praksis, og dokumenterer dette
- trener regelmessig for å sikre individuell kompetanse for å kunne benytte spesifikt utstyrkorrekt, og dokumenterer dette
- tilbereder og håndterer valgte anestesimidler og andre relevante medikamenter i henhold til gjeldende lover og forskrifter
- identifiserer utstys- og systemfeil, og benytter adekvate feilsøkningsferdigheter

Preanestetisk vurdering

Anestesisykepleier:

- sikrer at pasienten er undersøkt, vurdert, anestetisk evaluert og informert i samsvar med Norsk standard for anestesi (4) og at det foreligger dokumentasjon på dette
- benytter Verdens helseorganisasjons (WHO) Sjekkliste for trygg kirurgi (8)
- følger nasjonale og internasjonale retningslinjer og standarder, samt lokale retningslinjer og prosedyrer
- tilstreber kunnskapsbasert praksis

4.2.2 Peroperativt

Luftveier og ventilering

Anestesisykepleier:

- overvåker, vurderer og sørger kontinuerlig for fri luftvei og tilstrekkelig ventilasjon, og iverksetter adekvate tiltak ved avvik
- mestrer etablering av fri luftvei ved bruk av for eksempel kjevetak, svelgtube, larynksmaske eller endotracheal tube
- verifiserer korrekt plassering av endotracheal tube eller annet luftveisutstyr ved bruk av stetoskop, kapnografi og klinisk observasjon, som for eksempel dugg i tube og heving avbrystkasse
- vurderer om mekanisk ventilasjon er adekvat ved kontinuerlig måling med kapnograf og tolkning av ekspirert karbondioksid/kapnografi, samt tolkning av tallverdi og kurve

- måler og tilpasser inspiratoriske/ekspiratoriske volum, luftveistrykk, samt konsentrasjon på anestesigasser (multigassanalysator)
- justerer respiratorinnstillinger tilpasset den enkelte pasient, som for eksempel PEEP (positive end expiratory pressure), compliance og I:E (inspiration: expiration) ratio i samarbeid med anestesilege

Sirkulasjon

Anestesisykepleier

- monitorerer og vurderer sirkulasjon, ved observasjon av eksempelvis hudfarge, ”kald og klam” eller ”tørr og varm” hud, kapillærfylling, palpasjon av puls, blodtrykk, pulsoksymetri og urinproduksjon
- mestrer etablering av venevei ved hjelp av venekanyler, og etter opplæring også piccline/midline
- vurderer behovet for intra-arteriell trykkmonitorering og eventuelle andre invasive målinger
- måler, vurderer og registrerer blodtrykk og hjerterefrekvens minst hvert 10. minutt, og monitorerer EKG kontinuerlig under anestesi (og ihht Norsk standard for anestesi (9)), der hvor denne informasjonen ikke høstes automatisk
- vurderer i samråd med anestesilege resultater av blodprøver med tanke på elektrolytt- og koagulasjonsforstyrrelser, og iverksetter relevante tiltak
- overvåker og justerer pasientens væskebalanse

Oksygenering

Anestesisykepleier:

- monitorerer og vurderer vevsoksygenering kontinuerlig ved bruk av pulsoksymetri
- ser etter tegn på hypoksi ved å observere farge på blod, hud, lepper og slimhinner
- vurderer og tar eventuelt arteriell blodgass, analyserer denne og iverksetter tiltak i samråd med anestesilege
- kontrollerer, verifiserer og tilpasser oksygentilførsel
- monitorerer inspirert oksygen kontinuerlig ved alle generelle anestasier

Kroppstemperatur

Anestesisykepleier:

- bruker adekvate metoder for å måle kroppstemperatur
- monitorerer kontinuerlig kroppstemperatur hos pasienter hvor forandring forventes, induseres eller mistenkes
- vurderer og tolker forandringer i kroppstemperatur, og tilpasser oppvarming eller nedkjøling tilsvarende
- bruker adekvat utstyr til kropps-, væske- og blodoppvarming
- gjenkjenner symptomer og tegn på malign hypertermi, og iverksetter umiddelbart korrekt tiltak og medikamentell behandling ihht prosedyre

Nevromuskulær funksjon

Anestesisykepleier:

- bidrar til økt bevissthet omkring bruk/ikke bruk av nevro-muskulær blokade, samt administrering av reversering
- måler og vurderer nevro-muskulær funksjon med en nevro-muskulær monitor når ikke-depolariserende nevro-muskulære blokkere benyttes, og når dette er hensiktsmessig
- vurderer klinisk nevro-muskulær funksjon, fortrinnsvis ved egenrespirasjon, svelgfunksjon, hode-/ beinløfting og gripeevne

Anestesidybde

Anestesisykepleier:

- vurderer bevissthetsgrad og anestesybde regelmessig, for eksempel ved observasjon av foreksempel pupillestørrelse og cilieaksjon, samt vurdering av blodtrykk og puls
- tilpasser kontinuerlig behovet for intravenøse medikamenter
- måler og tilpasser kontinuerlig inspirert og ekspirert konsentrasjon av anestesigasser
- vurderer bruk av søvndybde-monitorering (bispectral index, BIS)/EEG-tolkning/spektrum, spesielt i tilfeller med høy risiko for awareness under generell anestesi, og for å unngå for dyp anestesi

Leiring

Anestesisykepleier:

- samarbeider med andre i operasjonsteamet, og eventuelle andre samarbeidsparter om å tilpasse og overvåke pasientens leiring
- bidrar til å sikre optimal fysisk funksjon og pasientsikkerhet
- bistår slik at leiring gir optimal tilgang til operasjonsfelt
- bruker adekvat leiringsmateriell, leiringsteknikker og beskyttende tiltak for å forebygge leirings-skader

Dokumentasjon

Anestesisykepleier:

- dokumenterer ihht Norsk Standard for anestesi” (4) og gjeldende lovverk

4.2.3 Postoperativt

Oppvåkning

Anestesisykepleier:

- tar ansvar for at pasienter som har fått anestesi ikke flyttes før de anses egnet for transport og overflytting til neste omsorgsnivå
- transporterer til det tiltenkte sted for postanestetisk restitusjon
- utfører postoperativ overvåkning ved behov

Overføring

Anestesisykepleier:

- forsikrer seg om at alle pasienter blir monitorert og vurdert basert på vitale tegn og medisinsk tilstand med fokus på ventilasjon, oksygenering, sirkulasjon, nevrologisk funksjon, bevissthet, kvalme/smerte og temperatur
- sørger for god muntlig og skriftlig overføring av pre- og peroperativ informasjon og postoperative forordninger, gjerne ved bruk av verktøy for strukturert kommunikasjon (ISBAR)
- har ansvar for pasienten inntil rapport er gitt, og den som overtar ansvaret er klar til å overta

Smertelindring

Anestesisykepleier:

- forebygger postoperativ smerte ved vurdering og administrering av smertelindring perioperativt
- observerer, behandler og evaluerer effekt av smertelindring hos perioperative pasienter
- legger i samråd med kirurg og/eller anestesilege en plan for smertelindring, med utgangspunkt i pasientens antatte behov

Kvalmeforebygging og - behandling

Anestesisykepleier:

- forebygger postoperativ kvalme og oppkast (POKO) ved vurdering og administrering av kvalmeprofylakse pre- og peroperativt
- observerer og behandler kvalme, og evaluerer effekt av kvalmestillende hos perioperative pasienter
- legger i samråd med kirurg og/eller anestesilege en plan for kvalmelindring, med utgangspunkt i pasientens antatte behov

5 Utdanning av anesthesisykepleiere

Hensikten med studieprogrammet er å utdanne kvalifiserte, funksjonsdyktige anesthesisykepleiere som kan ivareta pasientens og samfunnets behov for sykepleie og anestesi ved kirurgi, prosedyrer og undersøkelser i et høyteknologisk miljø, samt i akutte situasjoner i og utenfor sykehus. Utdanningen bygger på bachelorutdanning i sykepleie eller tilsvarende, norsk autorisasjon som sykepleier og skal gjennomføres i tråd med nasjonale og internasjonale anestesistandarder (3).

Studiet har en klar klinisk profil. For å oppnå dette er en stor del av studiet der profesjonen utøves- i direkte kontakt med pasienter og pårørende. Praksisstudier skal ha et omfang på minimum 30 uker med minst 30 timer i gjennomsnitt per uke i direkte pasientnært arbeid. I tillegg skal det i løpet av utdanningen inngå minimum 10 dager simulering og ferdighetstrening. Metoden knyttes til både tekniske og ikke-tekniske ferdigheter, samt ved fokus på teamsamarbeid, kommunikasjon og ledelse.

Utdanning av anesthesisykepleiere i Norge følger Forskrift om nasjonal retningslinje for anesthesisykepleierutdanning (3).

5.1 Forutsetninger for opptak

I følge Rammeplan for anesthesisykepleierutdanning var kravet for opptak til anesthesisykepleierutdanning (2) satt til to års relevant praksiserfaring. Dette kravet er fjernet i den nasjonale retningslinjen (3). En kartlegging gjennomført av Anesthesisykepleierne NSF (10) blant veiledere for anestesistudenter med 314 respondenter fant at 92–96 prosent av veilederne mener at klinisk erfaring som sykepleier er viktig for studentens evne til å tilegne seg ny teori, nye ferdigheter, samarbeide i team og kommunisere med pasienter og pårørende. 97,7 prosent svarte at det ville få negative konsekvenser å fjerne praksiskravet før opptak. Kravet om klinisk praksis før opptak på studie støttes også i høringsrunden før implementering av den nasjonale retningslinjen (11 International Council of Nurses (ICN) setter krav til ett års klinisk erfaring, fortrinnsvis innen akutt/kritisk sykepleie før opptak til anesthesisykepleierutdanning (9). Dette er å anse som et absolutt minimumskrav for å sikre at utdanningen følger internasjonale standarder.

Arbeidsgruppen for revisjon av Grunnlagsdokumentet for anestesisykepleiere, September 2022 besto av:

- Mari-Anne Aanes, Anestesisykepleier, MSc, Stipendiat, Voss sjukehus, Medlem Anestesisykepleierne NSF landsstyre
- Therese Jenssen Finjarn, Anestesisykepleier, MSc, Bærum Sykehus, Vesre Viken, Leder Anestesisykepleierne NSF
- Andreas Forwald, Anestesisykepleier, MSc, avdelingsleder Sykehuset i Vestfold, Medlem Anestesisykepleierne NSF landsstyre
- Ann-Chatrin Linqvist Leonardsen, Anestesisykepleier, PhD, Professor, Høgskolen i Østfold/Universitetet i Sørøst-Norge, Forsker Sykehuset Østfold, Redaktør InspirA, Nestleder/sekretær Anestesisykepleierne NSF landsstyre

6 Referanser

- 1 International Federation of Nurse Anesthetists, IFNA. Code of Ethics, Standards of Practice, Monitoring and Education. 2016. <https://ifna.site/etusivu/practice/ifna-standards/>.
- 2 Utdannings- og forskningsdepartementet. Rammeplan for videreutdanning i anestesisykepleie. 2005. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-12-01-1388>
- 3 Kunnskapsdepartementet. Forskrift om nasjonal retningslinje for anestesisykepleierutdanning. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-10-26-3091>.
- 4 Norsk Anestesiologisk Forening (NAF) og Anestesisykepleierne NSF. Norsk standard for anestesi. 2016 (revideres 2022). <https://www.nsf.no/fg/anestesisykepleierne/fag-utdanning-og-forskning>.
- 5 Norsk Sykepleierforbund. Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere. ICNs etiske regler. 2011. <https://www.nsf.no/etikk-0/yrkesetiske-retningslinjer>.
- 6 International Council of Nurses. The ICN Code of Ethics for Nurses. Geneva, Switzerland; 2021. https://www.icn.ch/system/files/2021-10/ICN_Code-of-Ethics_EN_Web_0.pdf.
- 7 World Health Organization. Surgical Safety Checklist. <https://resources.wfsahq.org/atotw/world-health-organization-surgical-safety-checklist/>.
- 8 Frank JR, E. The CanMEDS 2005 Physician Competency Framework. Better standards. Better physicians. Better care. Ottawa, Ontario, Canada: The Royal College of Physicians and Surgeons of Canada; 2005.
- 9 International Council of Nurses (ICN). Guidelines on Advanced Practice Nursing. Nurse Anesthetists. 2021. https://ifna.site/app/uploads/2021/05/ICN_Nurse-Anaesthetist-Report_EN_WEB.pdf.
- 10 Leonardsen ACL, Saltnes C, Aanes MA, Ramstad JP, Forwald A, Stenseth R, Skalleberg HA, Finjarn TJ. Praksiskravet for opptak til anestesiutdanningen må beholdes. Sykepleien; 2022. <https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2022.89097>.
- 11 Regjeringen.no. 2021. Høring Forskrift om nasjonal retningslinje for anestesisykepleierutdanning. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing--forskrift-om-nasjonal-retningslinje-for-anestesisykepleierutdanning/id2691405/>